

NATIONAL
ASSOCIATION OF
SCHOOL
PSYCHOLOGISTS

ስለ ፈታካዊ ሀክት ለልጆች ማረጋገጫ፡
ጠቃሚዎች ለወላጆችና ለአስተማሪዎች

በከፍተኛ ደረጃ ዝናን ያተረፉ የሀክት ተግባራት፡ በተለይም በት/ቤቶች፡ አደጋው የሚጠቃውን ወይም ደርሶታቸው ወይም የሚፈቅሯቸው አደጋ ላይናቸው ብዙ ወቅቶች ልጆችን ለያደናግርና ለያስፈራራ ይችላል። ምን ግብረጭስ መሆኑ እንዳለባቸው መረጃና አመራር ለማግኘት አቅጣጫ የደረሱትን ይመለከታሉ። የወትሮ ሁኔታና ደህንነት እንዳለ በሚገባ ጥንቃቄ ለሰላማዊነትና ለሰላም አስተማሪዎች ልጆች ደህንነት እንዲሰጣቸው ማረጋገጥ ይቻላል።

1. ልጆች ደህና መጣታቸው አረጋግጠዋቸው፡ ት/ቤቶች በሞት ያሳደጉ ሁኔታ ላይ እንዳሉ አስምደው፡ ስሜታቸውን በአግባቡ መሆኑን አረጋግጠዋቸው፡ የሚሳገቡ ሁኔታ ሲፈጠር ሁሉም ሰላማዊ ተግባራት መጣታቸውን አስረዱ፡ ልጆች ስለሰላማዊነት እንዲያደናግሩ ፍቅራዊ፡ ትክክለኛ እይታ እንዲኖራቸው አድርጉ፡ እነዚህን ሰላማዊ ተግባራት በሚገባ ሁኔታ እንዲገልጹ አግዟቸው።
2. ለመጽደቅ ግዜ ስጡ ምን ያህል መረጃ መስጠት እንዳለባቸው ለመገንዘብ ጥያቄዎቻቸውን መሆኑ አድርጉ። ትእዛዝ ይታረባቸዋል። ልጆችና ወጣቶች በአብዛኛው ስሜታቸው ለመገንዘብ ጥያቄዎች ፍላጎት እንዳላቸው ተከታታይ፡ ለምሳሌ ምግብ ስታዘጋጁ ሆነ የቀየ ስራ ስታከናውኑ ለሰላም ሰጪ ጥራት ስታዘጋጁ። ከጭንቀት መሆኑን ይሳውቁትን አንዳንድ ልጆች መጻፍ፡ መቃታት ወይም የኪነ ጥበብ አቅድ ይመረጣሉ። ትንንሽ ልጆች ስሜታቸውን ለመለየትና ለምሳሌ ተጨማሪ ለያስፈልጋቸው ይቻላል (ለምሳሌ ስልጣን፡ የስልጣን መጽሐፍ፡ ወይም አይነ ህሊናዊ ትያትር)።
3. መግለጫዎቻቸውን በተገባው መንገድ ገንቢና አበልጸጊ አድርጉ።
 - የገታተኛ አላማታ ት/ቤት ልጆች ት/ቤታቸውን የሚፈጽሙ ሰላማዊና ሰላማዊነትን ለማስቀጠል ሁኔታ ላይ ምን ጥራት ያላቸው ከመጥናት ጋር ተመዝግቦ ሆነ አጭር፡ ቀላል መረጃ ያስፈልጋቸዋል። የወጭዊ መረጃዎች መቀላቀል ልጆች እንዲያረጋግጡ ማረጋገጥ፡ ልጆች በጭንቀት ላለበት ወቅት ከትንሹ ለማረጋገጥ ስለሚችሉ ወጥረው፡ እና በትንሹ ቀን የአስቸኳይ ሁኔታ ልማዶች ማካሄድን የሚሰሉ የት/ቤት የደህንነት ምክላቶች ስጡ።
 - የከፍተኛ ኤሌሜንታሪ የመካከለኛ ት/ቤት ጀማሪ ልጆች በርግጠኛ ደህና ስለመመለሳቸውና ት/ቤታቸው ላይ ምን በመካሄድ እንዳለ ይበልጥ አፋቸውን ሞልተው ጥያቄዎች ያቀርባሉ። ሃቁን ከቅዠት ለመለየት ድጋፍ ያስፈልጋቸዋል። አስተማማኝ ት/ቤቶችን ለማቅረብ ት/ቤቶችና የህብረተሰቡ መሪዎች ስለሚያከናውኗቸው ጥረቶች ተወያዩ።
 - የመካከለኛ ት/ቤት ከፍተኛ ከፍተኛ የ2ኛ ደረጃ ት/ቤት ተማሪዎች በት/ቤት በህብረተሰብ ስለሚገኙ ሀክቶች ማረጋገጥ ጠቃሚና የተለያዩ አስተያየቶች ይኖሯቸዋል። ት/ቤቶችን ይበልጥ አስተማማኝ ለማረጋገጥ በህብረተሰቡ አስታይ ሁኔታዎችን ለመከላከል ተጨማሪ ማረጋገጥ ያጋራሉ። የት/ቤት ደህንነት መረጃዎችን በመስተፋት (ለምሳሌ ባይተዋሮች ህንጻ እንዲደርሱ ባለሙያዎች፡ እንግዳ ሰዎች ቅጥር ግቢ ወዘተ ሲታዩ በመከታተል፡ በተማሪዎች ወይም በህብረተሰብ አስተማሪ በመከታተል፡ ወዘተ ፈጣን የደህንነት እድገት መግለጫ አገዛዝዎች ሲታዩ በመከታተል)፡ ማንኛውንም ግል የደህንነት ስጋት ለት/ቤቱ አስተማሪ በመከታተል፡ እንዲሁም ለሰላማዊ ፍላጎቶች ድጋፍ በማረጋገጥ ት/ቤቶች ዘላቂ የሆነ አስተማማኝነት እንዲኖራቸው ተማሪዎች ያላቸውን ማረጋገጫ ትክክል ስጡ።

4. የደህንንነት ቅደምተከተል ሂደቶች ገምገማዎች ይህም በቤትና በት/ቤት ሂደቶችንና መከላከያዎችን ያጠቃልላል። አስፈሪ ነገር ሲጋ ጥማቸውን አደጋ ሲሰማቸው ልጆች ሄደው መግናኘት ያለባቸው ቢያንስ አንድ አቅጣጫም የደረሰ ሰው ሊኖራቸው ይገባል።
5. የልጆችን ስማዊ ሁኔታ አስተውሉ። አንዳንድ ልጆች ሲጋታቸው በቃል መግለጽ ሊሰናቸው ይችላሉ። በስነ ምግባር፣ በምግብ ፍላጎት፣ እና በአንቅልፍ ይዞታ ለሰማቸው መታየት የልጆችን መጪቅና ምሻት ማግኘት ያመቻላል። በአብዛኛዎቹ ልጆች፣ እነዚህ ምልክቶች በጽናናትና ከግዜ ሂደት ጋር ይቃላሉ። በሆንም አንዳንድ ልጆች ደብልጥ ለተጠናከረ አደጋ ሊጋለጡ ይችላሉ። ከዚህ ቀደም አስመልክቶ የሚገኝ ወይም የቅርብ ዘመድ መላየት ያጋጠማቸዋል። ከጭቀትና ከሌላ የአእምሮ በሽታ የሚከሰቱ፣ ወይም ሌላ ፍላጎት ያላቸው ልጆች ከሌሎች በበለጠ ለአስቀድሞ አደጋ የሚጋለጡባቸው፣ የሚሰጋቸው ነገር ካለ የአእምሮ ጠፍ ባለሞት እርዳታ ፈልጉ።
6. የንደነዚህ አይነት ሁኔታዎች በቴሌቪዥን ማሳየት ቀንሶ/ከልከሉ። በቴሌቪዥን ማሳየት ቀንሶ/ከልከሉ ቴሌቪዥኑም የጋራ ክፍል/አዳራሽ መሆን አለመሆኑን አስተውሉ። ለእድገት ተግባራዊ ሆኖ መሄድ፣ በተለይ በትንንሽ ልጆች ጭቀት ወይም መደናገር ሊያስከትል ይችላል። በልጆች ፊት፣ በጎረቤቶችም በሆነ፣ አዋቂዎች እርስበርሳችሁ ስለምትገናኙ ራሳቸው ይዘት ጥንቃቄ አድርጉ። ለቂምባቸው፣ ለጥላቻ፣ እና በንደታ ለተጥላ አስተያየት የሚሰጣቸውን መለጥጥ ውስኑ/አጥኙ።
7. የዘልምድ አሰሪርን አጥብቃችሁ ያዙ። ቅደምተከተሉን የጠበቀ አሰሪር አስተማሻና የአካል ጠፍን የሚያራምድ ነው። ልጆቹ በቂ አንቅልፍ መደባቸውን ምክብር የአካል እንቅስቃሴ ማግኘታቸውን አረጋግጡ። በትምህርት ስራቸው ከትምህርት ውጭ ጥያቄዎችን ያሳያቸው እንቅስቃሴዎችን አበረታቷቸው ከአቅም ውጭ ሆነ ባቸው መሆኑ ግን አትገላጩባቸው።

ከልጆች ጋር ስትነጋግሩ ትከረት የሚደረግባቸውን ጥቦች

- ት/ቤቶች ለደህንነት አስተማሻ በታዎች ናቸው። የት/ቤት ሰራተኞች ከወላጆች ከህዝብ ደህንነት አቅራቢዎች (የቀበሌው ፖሊስና አሳት አደጋ፣ አስቸር ኮይ ደረሰኞች፣ ሀኪሞች፣ ወዘተ) ጋር አብረው ይሰራሉ። ደህንነታችሁን ለመጠበቅ።
- የት/ቤት ህንጻ አስተማሻ ነው ምክንያቱም ... (የት/ቤት ልዩ ስርዓቶችን/ሂደቶችን ጥቀስ)።
- በት/ቤት ደህንነት ሀላፊነትም ሆኖ አለን። አስተዋይ ሀሳቦችን ያለመግባቱ፣ ደንጋጠሚያዊ ሥራዎችን የሚያስከትል ነገር ሲታይ ወይም ስትሰማላቸው ሰው አስታውቁ።
- በሚታወቅ፣ በማሻሻሻልና በሃሳብ መከላከል ልዩነት አለ። ለታዎች አዋቂ ሰው የምትወቁትንና የምትሰማውን በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ በመንገር ጉዳትን የሚከላከል አስፈላጊ መሆኑን ያሳውቁ።
- ከሀላም ደብልጥ የከፋ ነገር ሊኖር ይችላል ብሎ መሰማቸውን አያስፈልግም። ማንም እንኳን መገደብ ነገር ምንግዘም አይመስልም ብሎ ፍጹም መሆኑንና መከላከል ባይቻልም ት/ቤታችንን የሚከላከል አንድ ነገር ሊሆን ይችላል እና የመሆን እድል አለው በሚሰማቸው አባባሎች ልዩነት መኖሩን መገንዘብ አስፈላጊ ነው።
- ቅጥ የለሽ ሀክት ለመግምገም ለመገንዘብ ከባድ ነው። የሚሰደስታችሁን በመከራት፣ የተለምዶ አሰሪራችሁን በመቆየት፣ እና ከጓደኞቻችሁን ከቤተሰብ ጋር በመሆን መከላከል እንዲቻል በሁኔታዎቹ መጪቅ እንዲቻል አደራ።
- አንዳንድ ጊዜ ሰዎች ሌሎችን የሚዳደሩ ሰራተኛዎች፣ ንደታቸውን መቆጣጠር አይችሉም ደረጃ ወይም አልኮል አስከራቸው ይሆናል። ወይም ከአእምሮ ህመም በመከላከል ት/ቤት ይሆናሉ። አዋቂዎች (ወላጆች፣ መምህራን፣ የፖሊስ ሰራተኞች፣ ደክተኞች፣ የሃይማኖት መታዘን) እነዚህን ሰዎች ለመዳከም ሌሎችን ከመዳከም እንዲቆጠቡ አጥብቀው ይሰራሉ። ከፋ ሲሰማሉ ስንደርድር እርዳታ እንደታወቀ ማግኘት እንደምትችሉና ከደረጃ ከአልኮል እንደታወቀ እንደምትችሉ መሆኑን ለሀላፊነትም አስፈላጊ ነው።
- ከጠቃሚዎች/ሽጉጦች ሌሎች መረጃ ይገኛል። ሌላ ግለሰብ መረጃ እንዳለው ካወቃችሁ ለአዋቂ ሰው ነገሩ። መረጃዎችን ማግኘት መቻል ወደ ነፍስ አጥፊ ሀክት ከሚመጣ ታላቅ አደጋዎች አንዱ ነው።
- ሀክት ምንጊዜም ግል ችግር መፍቻ አይደለም። በት/ቤት የጸረ-ሀክት ፕሮግራም በመሳተፍ፣ የግጭት እርቅ አማካኝነት መቆየት፣ እና ጓደኛ ከንደታ፣ ጭቀት፣ ወይም ከሌሎች ለቆጣጠራቸው መቻላቸው ሁኔታዎች ሲታገል ከአዋቂ እርዳታ በሚፈለግ ተሞልቶ የአወንታዊ መፍትሄ አካል መሆን ይችላሉ።

ስለ ት/ቤት ደህንነት፣ ስለሀክት መከላከል፣ ስለልጆች አእምሮ መግባት፣ እና ስለጠቃሚዎች ግብረመጠን፣ NASP ለወላጆችና መምህራን ተጨማሪ መረጃ በሚሰጠው ድረ ገጽ አስፍሯል www.nasponline.org።
 ©2006, National Association of School Psychologists, 4340 East West Highway #402, Bethesda, MD 20814